

Zpráva NRL pro chřipku – aktuality z WHO

National Reference Laboratory for Influenza - WHO influenza update

Martina Havlíčková

10. června 2010 vydalo WHO prohlášení, kterým reagovalo na text uveřejněný v *British Medical Journal*, který obviňoval WHO mimo jiné ze střetu zájmů a poplatnosti farmaceutickému průmyslu. Text je stále dostupný na www.who.int včetně odkazu na *BMJ*.

Z prohlášení WHO vyjímáme:

- Nový chřipkový virus se velmi rychle rozšířil prakticky do všech oblastí světa, navíc v době, která je pro běžnou sezónní chřipku krajně neobvyklá. První lidský případ byl diagnostikován v dubnu 2009 a analýza izolátu záhy ukázala, že virus podobného složení v lidské populaci nikdy necirkuloval. Z genetického hlediska byl nový virus extrémně odlišný od subtypu H1N1 cirkulujícího mezi lidmi od roku 1977. Oproti běžné sezónní chřipce byla nemalá část úmrtí i komplikovaných průběhu posunuta směrem ke střednímu až mladšímu věku, což bylo velmi neobvyklé a tento fenomén byl velmi dobře patrný již v Mexiku. Častou příčinou úmrtí byla virová pneumonie těžkého průběhu a značně refrakterní na léčbu. I tento fakt novou chřipku odlišoval od sezónní, kdy drtivá většina pneumonických komplikací je dána sekundární bakteriální superinfekcí a je tedy zpravidla dobře ovlivnitelná antibiotickou léčbou. Dalším typickým pandemickým fenoménem bylo naprosté vytěsnění původního subtypu H1N1 kmenem novým. V sérologických studiích bylo zjištěno, že osoby starší 65 mají relativně často stopy až ochranné titry protilátek zkříženě reagujících s novým pandemickým virem. Toto zjištění do značné míry vysvětluje, proč tato věková skupina nebyla příliš zasažena. Naopak osoby mladší byly zpravidla plně vnímavé.
- Závažné průběhy chřipkové infekce jsou jedním z důležitých rysů šíření pandemického kmene. Nicméně se jedná o charakteristiku v čase velmi proměnlivou v rámci genetického vývoje viru a neméně důležité faktory pak představuje i věk pacienta, jeho celkový zdravotní stav a předchorobí, dostupnost specifické léčby atd. Pandemické plány WHO (1999, 2005 a 2009) vždy zohledňovaly nové poznatky o ekologii a šíření chřipkového viru. Klinická manifestace viru H5N1 byla u řady

nemocných velmi vážná a možnost podobného průběhu musela být v plánu zakomponována. Je třeba zdůraznit, že i infekce obecně mírnějšího průběhu, je-li za krátkou dobu v komunitě masivním jevem, může zdraví i chod společnosti značně invalidizovat.

- 11. 6. 2009 byl vyhlášen nejvyšší, tedy 6. stupeň pandemie. Virus v té době cirkuloval v desítkách zemí a počet nakažených stále stoupal. WHO ve skutečnosti nemělo jinou možnost, navzdory tomu, že většina nemocných měla příznaky středně těžké chřipky. Při genetické nestabilitě chřipkového viru, která je obecně známým faktem, nebylo možné riskovat rychlou změnu situace se všemi důsledky, které by z toho vyplynuly.
- Expertům WHO je často vytýkáno „střet zájmů“ ve vztahu k farmaceutickému průmyslu. Každý z expertů, který se účastní určité formy práce ve WHO, deklaruje písemně své profesní i finanční zájmy a vazby. V případech pochybností si WHO zpravidla vyžádá detailnější informace. *Zde se samozřejmě mohou lišit pohledy na to, která aktivita je a která již není střet zájmů. Není vyloučené, že WHO do budoucna své požadavky zpřísní (pozn. NRL)*

Poznámka NRL pro chřipku závěrem

Během celé pandemické vlny WHO prostřednictvím svých spolupracujících center velmi efektivně a pružně pomáhalo všem referenčním laboratořím, a to nejen metodicky, ale i fakticky poskytnutím určitých reagensů minimálně pro tu dobu, než byly komerčně dostupné. WHO dále poskytuje laboratorní standardy a částečně financuje i odborné kurzy a školení pro laboratorní pracovníky i epidemiology. Řada aktivit WHO směrem k členským státům není nijak výrazně vidět, nehovoří se o nich, jsou jaksi samozřejmé. Pokud tedy zaznívá kritika, považují za vhodné, abychom v rámci našich konkrétních zkušeností poukázali i na tyto další aspekty. Zkušenosti NRL pro chřipku vzhledem ke spolupráci s WHO jsou dlouhodobě výborné.

*MUDr. Martina Havlíčková, CSc.
vedoucí NRL pro chřipku SZÚ*